

LEKTURA
BEZ TAJEMNIC

Pewniaki
na egzamin!

Jakie motywy skrywają lektury?

Motywy	Lektura	Realizacja motywu
OJCZYŻNA	„Krzyżacy” Henryka Sienkiewicza	Jednym z wątków jest konflikt polsko-krzyżacki, z Krzyżakami walczy m.in. Zbyszko z Bogdańca (jeden z głównych bohaterów, postać fikcyjna) i postaci historyczne (np. Zawisza Czarny). • Najsłynniejsze sceny: bitwa pod Grunwaldem, triumf polskiego oręża. • Postać Jagiełły – świetnego wodza i króla. • Wymowa powieści , podobnie jak Trylogii, „ku pokrzepieniu serc”.
	„Potop” Henryka Sienkiewicza	Ojczyzna-matka , zdradzona przez Radziwiłłów i wielu innych magnatów, którzy przechodzą na stronę króla szwedzkiego, pozostają jednak wierni Ojczyźnie niektórzy polscy patrioci, np. bohaterscy obrońcy Jasnej Góry czy pienińscy chłopci, którzy przychodzą z odsieczą powracającemu do kraju królowi Janowi Kazimierzowi. • Wymowa powieści „ku pokrzepieniu serc”. Polacy pokonali Szwedów, więc pokonają i zaborców (współczesnych Sienkiewiczowi). • Główny wątek stanowią dzieje Andrzeja Kmicica zakochanego w Oleńce, człowieka, który nieświadomie zdradził ojczyznę zwiędziony przez księcia Janusza Radziwiłła, ale odkupił swoje winy podczas obrony Jasnej Góry i walk u boku króla.
	„Szyfrowe prace” Stefana Żeromskiego	Bernard Zygiel budzi świadomość narodową i uczucia patriotyczne u kolegów z klerykowskiego gimnazjum. Dzięki niemu m.in. Marcin Borowicz przypomina sobie, że Polska jest jego ojczyzną, a wszystko zaczyna się od recytacji „Reduty Ordony” na pewnej lekcji polskiego. • Zabiegi władz szkolnych, zaborców skupiające się wokół rusyfikacji młodzieży okazują się szyfrową pracą .
	„Reduta Ordony” Adama Mickiewicza	Bohaterski dowódca , obrońca reduty Ordon przedstawiony jako bohater powstania listopadowego, który, by się nie poddać, zdecydował się na samobójczą śmierć i wysadził swój posterunek (przekaz niezgodny z prawdą historyczną, sam autor po latach spotkał na emigracji bohatera swojego utworu).
	„Hymn” Juliusza Słowackiego, zwany też „Hymnem o zachodzie słońca”	Wiersz będący wyrazem nostalgii, tęsknoty za ojczyzną . • Podmiot liryczny można utożsamić z autorem, Juliuszem Słowackim, który ubolewa nad tym, że nie może powrócić do ojczyzny i że nie znajdzie w niej wiecznego spoczynku. • Utwór jest skargą , modlitwą, napisaną podczas podróży statkiem, na morzu, w okolicach Aleksandrii.
	„Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego	Brawurowy patriotyzm pokolenia Kolumbów (zaangażowanego w akcje sabotażowe i dywersyjne na terenie okupowanej przez hitlerowców Warszawy), opisany na przykładzie wyczynów i śmierci Rudego, Alka, Zośki. • Literatura faktu .
	„Święta miłości kochanej ojczyzny” Ignacego Krasickiego	Hymn Szkoły Rycerskiej wyraża przekonanie, że dla ojczyzny warto być więzionym i znosić prześladowania, „nie żal żyć w nędzy, nie żal i umierać”. Rany, śmierć, blizny zostają uświęcone przez ojczyznę, stają się „chwalebne”, o ile ktoś cierpił dla ojczyzny. • Gloryfikacja cierpienia , patriotyzm rozumiany jako walka i cierpienie.
	„Moja piosnka” Cypriana Kamila Norwida	Idealizacja ojczyzny w wierszu romantycznego poety tęskniącego za swoim krajem (nostalgia). • Polska ukazana jako kraj chrześcijański , w którym ludzie pozdrawiają się imieniem Chrystusa i w którym „winą jest duża” popsucie bocianiego gniazda. • Refren „Tęskno mi, Panie” eksponuje nostalgię podmiotu lirycznego, „ja” liryczne można utożsamić z autorem.
„Latarnik” Henryka Sienkiewicza	Tęsknota za ojczyzną , która ujawnia się podczas lektury „Pana Tadeusza”. • Stary latarnik Skawiński , dawny powstaniec listopadowy wskutek letargu po lekturze dzieła Mickiewicza zaniedbuje swoje obowiązki, nie zapala latarni, traci pracę, ale odzyskuje ojczyznę.	

Motywy	Lektura	Realizacja motywu
MIŁOŚĆ	„Romeo i Julia” William Szekspira	Miłość wbrew wszystkiemu. • Młodzi z rodów Kapuletich i Montekich biorą tajemny ślub, wbrew woli rodzin. • Wskutek nieszczęśliwego zbiegu okoliczności muszą się rozstać, a wskutek nieporozumienia popełniają oboje samobójstwo (Romeo sądzi, że śpiąca Julia nie żyje, Julia po przebudzeniu widzi martwego męża i odbiera sobie życie). Wolą stracić życie niż żyć bez siebie.
	„Dziady” cz. II Adama Mickiewicza	Tajemnicze widmo to prawdopodobnie nieszczęśliwy kochanek pasterki, który podjął próbę samobójczą z miłości. • Pasterka chodzi w żałobie, choć cała jej rodzina żyje, prawdopodobnie przeżyła zakazany romans .
	„Zemsta” Aleksandra Fredry	Miłość niejedno ma imię. Cześnik chce poślubić Podstolinę ze względu na jej majątek (który potem okazuje się własnością Klary). Podstolina szuka męża z wyrachowania. Rejent pragnie wyswatać syna z bogatą wdową. Tymczasem Wacław i Klara kochają się szczerze i dzięki szczęśliwemu zbiegowi okoliczności, mimo początkowego sprzeciwu opiekunów, biorą ślub.
	„Romantyczność” Adama Mickiewicza	Miłość sięga poza grób. „Jasio być musi przy swej Karusi, on ją kochał za żywota”, uznawana za szaloną dziewczyna spotyka się nocami ze zmarłym ukochanym.
	Mit o Orfeuszu i Eurydyce	Miłość pokonuje śmierć. Poeta Orfeusz traci żonę Eurydykę, idzie za nią do Hadesu. Udaje mu się ubłagać Hadesa, by oddał mu żonę. Niestety, nie spełnia postawionego warunku i w ostatniej chwili przed wyjściem z podziemi łamie zakaz bogów, ogląda się za siebie i... traci bezpowrotnie Eurydykę.
	Mit o Demeter i Korze	Miłość matki i córki. Demeter rozpacza po utracie córki Kory-Persefony, porwanej przez Hadesa. Wskutek cierpienia mści się na świecie, odbiera ziemi plony, urodzaj, przyroda zamiera.
	Mit o Niobe	Miłość macierzyńska. Cierpiąca po śmierci swego liczego potomstwa Niobe zostaje zamieniona w kamień, który jeszcze roni łzy.
	„Treny” Jana Kochanowskiego	Miłość ojcowska. Kochanowski z miłości pisze treny poświęcone malutkiej, zmarłej córce Urszulce.
	„Balladyna” Juliusza Słowackiego	Kirkor kocha Alinę i Balladynę. • Wskutek czarów zakochuje się w obu, a potem poddaje się wyrokowi losu i obdarza miłością Balladynę, która go zdradza, łączy ją występna miłość z Kostrynem. • Goplana kocha Grabca (nieszczęśliwie), Filon zakochuje się w martwej Alinie. • Alina jest przykładem miłości siostrzanej, kocha matkę i siostrę. • Wdowa kocha Alinę i Balladynę.
	„Potop” Henryka Sienkiewicza	Gorąca miłość Andrzeja Kmicica do Oleńki , uwieczona małżeństwem, po wielu perypetiach (odwzajemniająca uczucia kawalera panna, nie chce jednak poślubić zdrajcy ojczyzny, dopiero odkupienie win powoduje, że oddaje mu swą rękę).
„Quo vadis” Henryka Sienkiewicza	Marek Winicjusz kocha Ligię , dla niej zmienia wyznanie i całe swoje życie, zostaje chrześcijaninem, jest gotowy umrzeć dla ukochanej, ale szczęśliwy zbieg okoliczności, a może cud pozwala ocaleć im obojgu i cieszyć się miłością. • Petroniusz i Eunice kochają się gorąco mimo dzielącej ich przepaści – to pan i niewolnica, wspólnie cieszą się miłością, i wspólnie popełniają samobójstwo podczas uczty, gdy Petroniusz popada w nietaskę Cezara. • W utworze pokazano przykład miłości chrześcijańskiej – święty Piotr oddaje życie za wiarę i Kościół, posłuszny zaleceniom Chrystusa, wielu chrześcijan ginie na płonących słupach, krzyżach, arenach z miłości do Boga.	
SZKOŁA / NAUCZYCIEL	„Antek” Bolesława Prusa	Szkoła, w której niewiele można się nauczyć i w której bije się dzieci.
	„Syzyfowe prace” Stefana Żeromskiego	Szkoła jako miejsce rusyfikacji młodych ludzi, szerzą się w niej konformizm (podporządkowanie) i przekupstwo – o czym świadczy przygotowywanie Marcina Borowicza do egzaminów przez miejscowego nauczyciela. • Nauczyciel Kawka jako osoba, która wywarła zasadniczy wpływ na wiejskiego chłopca, Andrzeja Radka .
	„Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego	Szkoła, dom i harcerstwo ukształtowały patriotyczne, bohaterские postawy Alka, Zośki, Rudego (chodzili do LO im. Batorego).
	„Buszujący w zbożu” J. D. Salinger	Szkoła jako miejsce wychowujące konformistów (ulegającym wpływom ludzi), mających zrobić karierę w kapitalistycznym społeczeństwie. • Główny bohater buntuje się przeciw temu.
	„Stowarzyszenie Umarłych Poetów” Nancy H. Kleinbaum	Szkoła jako miejsce wychowujące konformistów mających zrobić karierę w kapitalistycznym społeczeństwie. • Niekonwencjonalny nauczyciel nakłania uczniów do buntu , kreatywności, samodzielnego myślenia i zgłębiania poezji.
	„Opium w rosole” Małgorzaty Musierowicz	Szkoła jako miejsce opresji , zwłaszcza w systemie komunistycznym, ale też miejsce rozwoju , autorytet nauczyciela (profesor Dmuchawiec).
	„Siłaczka” Stefana Żeromskiego	Stanisława Bozowska uczy wśród ludu, wciela w życie młodzieńcze ideały, umiera w nędzy, zarazona tyfusem, poświęca się, jest w zgodzie ze swoimi ideałami.

LEKTURA BEZ TAJEMNIC

Motyw	Lektura	Realizacja motywu
ŚMIERĆ	„Dziady” cz. II Adama Mickiewicza	Zmarli przychodzą podczas pradawnego obrzędu, by prosić o pomoc żyjących – modlitwa, jadło, napitek pomagają im skrócić czyścicowe męki, jednak nie dla wszystkich dusz jest możliwy ratunek. • Łączność świata żywych i zaświatów. • Przekonanie o istnieniu życia pozagrobowego, duchy.
	„Reduta Ordona” Adama Mickiewicza	Bohaterska śmierć w obronie ojczyzny (niezgodna z prawdą historyczną, Ordon przeżył), moc legendy.
	Mit o Orfeuszu i Eurydyce	Orfeusz przekracza granice śmierci, wędruje za zmarłą żoną do Hadesu. Po jej stracie i powrocie z Hadesu, rozszarpany przez menady – jego usta i po śmierci powtarzają imię Eurydyki. • Miłość i poezja okazują się silniejsze niż śmierć.
	„Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego	Śmierć Alka, Rudego, Zośki w służbie ojczyzny. • Rudy umiera po wymyślnych torturach zastosowanych przez gestapo, ale w gronie przyjaciół, odbity z karetki więziennej, przeświadczony, że zachował się godnie i nie wydał nikogo. Umierając, słucha wiersza ukochanego poety. • Alek umiera z ran odniesionych w akcji pod Arsenalem, Zośka podczas akcji zbrojnej.
	„Balladyna” Juliusza Słowackiego	Balladyna zabija siostrę, z pychy, żądzy władzy i bogactwa. • Matka Balladyny i Aliny ginie na mękach, torturach, ponieważ nie chce wydać imienia córki, która za swoje postępowanie wobec matki mogłaby zostać skazana na śmierć. • Balladyna ginie od uderzenia pioruna (karę wymierza sama natura).
	„Pieśń o Rolandzie”	Bohaterska śmierć rycerza , hrabiego, który wolał zginąć i zgubić przyjaciół oraz podkomendnych niż narazić na szwank swój honor. • Roland ginie w walce z Saracenami, wskutek zdrady, napadnięty, umiera jak rycerz chrześcijański. • Podobieństwa pomiędzy śmiercią Rolanda i Chrystusa.
	„Romeo i Julia” William Szekspira	Samobójcza śmierć „kochanków z Werony”, małżonków. • Wolą umrzeć niż żyć bez siebie.
	„Quo vadis” Henryka Sienkiewicza	Śmierć męczenników za wiarę – święty Piotr, święty Paweł, Kryspus, Chilon, Glauk, anonimowi chrześcijanie na arenach (śmierć męczeńska, godna, szczęśliwa). • Neron – niegodna śmierć tchórza i zbrodniarza , boi się popełnić samobójstwo, pomagają mu w tym słudzy. • Godna epikurejczyka śmierć Petroniusza i Eunice – popełniają samobójstwo wśród przyjaciół podczas uczyty, na którą ich zaprosili, pięknie, radośnie, estetycznie, umierają zakochani, w zgodzie ze swoimi poglądami (Petroniusz ujawnia swoje sądy o Neronie i jego poezji).
„Morderstwo w Orient Expressie” Agathy Christie	Morderstwo jako temat powieści kryminalnej. • Wykrywanie sprawców, śledztwo.	
DZIECKO	„Janko Muzykant” Henryka Sienkiewicza	Skrzywdzone wiejskie dziecko , które nie może rozwijać talentu, musi pracować. Za kradzież skrzypiec ukarane chłostą, która doprowadza do choroby i śmierci. • Nowela jest wołaniem o wcielenie w życie idei pracy u podstaw .
	„Antek” Bolesława Prusa	Wiejski, utalentowany chłopak, zmuszany do pracy od najmłodszych lat, biedny, niezrozumiany przez otoczenie. Jego siostra Rozalka ginie w piecu, nieumiejętnie leczona przez znachorkę. • Nowela ilustruje zacofanie wiejskiej oświaty i medycyny oraz domaga się pracy u podstaw.
	„Katarzynka” Bolesława Prusa	Choroba, kalectwo, rozrywki biednej dziewczynki z miejskiej kamienicy, katarzynka jako jedyna rozrywka.

Motyw	Lektura	Realizacja motywu
DOJRZEWANIE	„Syzyfowe prace” Stefana Żeromskiego	Chłopcy z klerykowski gimnazjum dojrzewają pod wpływem przyścia do ich klasy nowego ucznia, patrioty, Bernarda Zygiera , wyrzuconego z innej szkoły za działalność opozycyjną.
	„Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego	Samokształcenie, rozwój, dyscyplina i przyspieszone dojrzewanie w walce, któremu towarzyszy młodzieńcza brawura. • Młodość w służbie ojczyzny, marzenia, pierwsze miłości i przyjaźnie Alka, Zośki, Rudego .
	„Z głową na karabinie” Krzysztofa Kamila Baczyńskiego	Przyspieszone dojrzewanie „pokolenia Kolumbów” w czasie wojny, rezygnacja z marzeń, przespanie czasu „wielkiej rzeźby” „z głową na karabinie”.
	„Pokolenie” Krzysztofa Kamila Baczyńskiego	Tragiczne doświadczenie, przedwczesne dojrzewanie „pokolenia Kolumbów” w cieniu śmierci.
	„Buszujący w zbożu” J. D. Salingera	Młody człowiek buntuje się , ucieka, odkrywa w sobie pisarza, to, co kocha, i to, czego nienawidzi.
	„Stowarzyszenie Umarłych Poetów” Nancy H. Kleinbaum	Profesor John Keating uczy chłopców, jak się odnaleźć w trudnych chwilach dojrzewania, w rygorze szkoły. Pomaga im odkrywać swoje pasje i zasady postępowania w życiu.
	„Jeźycjada” Małgorzaty Musierowicz	Cykl powieści ukazuje dojrzewanie kolejnych pokoleń Borejków i ich przyjaciół (siostry Borejko mają ich wielu).
PRZYJAŹŃ	„Iliada” Homera	Achilles i Patroklos . • Achilles mimo urazy wraca do walki, by pomścić śmierć przyjaciela.
	„Romeo i Julia” William Szekspira	Romeo staje do walki, by pomścić śmierć przyjaciela.
	„Syzyfowe prace” Stefana Żeromskiego	Przyjaźń łączy Borowicza i Radka , i innych chłopców decydujących się na samokształcenie i opór wobec szkolnych władz.
	„Potop” Henryka Sienkiewicza	Swoista przyjaźń łączy Wołodyjowskiego, Skrzetuskiego, Zagłobę i później także Kmicica.
	„Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego	Przyjaźń Kmicica nakazuje Zośce, Alkowi i innym narażanie życia w akcji odbicia Rudego pod Arsenalem .
	„Jeźycjada” Małgorzaty Musierowicz	Przyjaźń sióstr Borejko z kolegami i koleżankami ze szkoły i dzielnicy.
LITERATURA	„Latarnik” Henryka Sienkiewicza	„ Pan Tadeusz ” odmienia los Skawińskiego , jego lektura przypomina mu młodość i ojczyznę, budzi tęsknotę, ale też wybija bohatera z codziennego rytmu, odbiera mu pracę, dochody, dom, stabilizację, miejsce na ziemi.
	„Syzyfowe prace” Stefana Żeromskiego	„ Reduta Ordona ” budzi uśpione uczucia uczniów wobec ojczyzny.
	„Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego	„ Testament mój ” wyrazem fascynacji Rudego i całego „pokolenia Kolumbów” twórczością romantyków. • Lektura ich utworów przekłada się na czyny – gotowość cierpienia dla ojczyzny.
	„Stowarzyszenie Umarłych Poetów” Nancy H. Kleinbaum	Spotkania z literaturą, poezją, teatrem uczą wrażliwości i odmieniają życie uczniów poddawanych presji w elitarniej szkole.
PODRÓŻ	„Odyseja” Homera; mit o Odyszeuszu	Odyseusz, podczas powrotu z wojny trojańskiej , przeżywa straszliwe przygody (m.in. grozi mu śmierć z rąk syren czy cyklopa Polifema). Traci majątek, okręty, współtowarzyszy. Zyskuje miłość nimfy, z którą płodzi syna, ale przede wszystkim przekonuje się, że najbardziej kocha swoją ojczyznę, Itakę, rodzinny dom, żonę Penelopę i syna Telemacha. • Ostatecznie, mimo wielu przeciwności, powraca do nich. • Z tego utworu wywodzi się wyraz odyseja , oznaczający wędrówkę, tułaczkę.
	„Romeo i Julia” William Szekspira	Wygnanie Romea staje się przyczyną tęsknoty i cierpienia, nieszczęścia młodzieńca.
	„Mały książę” Antoine de Saint Exupéry’ego	To w podróży Mały Książę poznaje siebie , dowiaduje się wiele o świecie, naturze miłości i przyjaźni, zyskuje przyjaciela (Lisa), przekonuje się, że kocha Różę.
	„Hobbit” J.R. Tolkiena	Podróż jest wyzwaniem dla tytułowego hobbita Bagginsa . zyskuje w niej przyjaciół, bogactwo, przeżywa przygody, pomaga innym, ale przede wszystkim – doznaje przemiany i poznaje samego siebie. Staje się odważny, przestaje być wygodny i nadmiernie przywiązany do codziennej rutyny, staje się samodzielny.
	„Morderstwo w Orient Expressie” Agathy Christie	Podczas podróży luksusowym pociągiem dokonane zostaje okrutne morderstwo, powieść dotyczy śledztwa.

LEKTURA BEZ TAJEMNIC

Motyw	Lektura	Realizacja motywu
SAMOTNOŚĆ	„Latarnik” Henryka Sienkiewicza	Latarnia jest dla Skawińskiego domem i samotnią. Latarnik świadomie izoluje się od ludzi, staje się odludkiem, samotność jest dla niego równoznaczna ze szczęściem, stabilizacją, poczuciem bezpieczeństwa; do czasu...
	„Dziady” cz. II Adama Mickiewicza	Samotni są zmarli w swoim cierpieniu, jednak może im pomóc wiejska gromada.
	„Hobbit” J. R. Tolkiena	Bilbo Baggins jest samotnikiem i domatorem, dziwakiem, który ma mnóstwo własnych przyzwyczajęń. A jednak porzuca je, by zyskać przyjaciół, przeżyć przygody – za namową Gandalfa i krasnoludów.
MORALNOŚĆ, DOBRO I ZŁO	„Balladyna” Juliusza Słowackiego	Sprawiedliwość ludowa. • Balladyna sama na siebie wydaje wyrok śmierci, sądząc nieznanych sprawców za popełnione przez siebie winy. • Przyroda wykonuje ten wyrok, Balladyna ginie od pioruna. • Za zło spotyka surowa kara.
	„Dziady” cz. II Adama Mickiewicza	Utwór zawiera liczne pouczenia moralne, m.in. takie, że „kto nie był ni razu człowiekiem, temu człowiek nic nie pomoże”. • Sprawiedliwość ludowa – kto grzeszył za życia, będzie surowo osądzony po śmierci (m.in. widmo złego pana).
	„Lilie” Adama Mickiewicza	Sprawiedliwość ludowa (typowa dla ballad Mickiewicza) – zła pani, mężobójczyni (ale także bracia jej męża i goście zgromadzeni w świątyni) ponoszą zbiorową karę za zdradę i morderstwo dokonane przez złą żonę.
	„Quo vadis” Henryka Sienkiewicza	Zło reprezentuje Neron i niemal cała jego świta (zepsuty rzymski świat, który musi odejść w przeszłość, choć jest bogaty i potężny). • Dobro i piękno – rodzący się świat chrześcijański, który kieruje się miłością, wiarą, a nie zepsuciem (piękne postaci Ligii i jej opiekunów oraz świętych Piotra i Pawła, a także anonimowych chrześcijan ginących za swoją wiarę).
	„Elegia o. [chłopcu polskim]” Krzysztofa Kamila Baczyńskiego	Zło reprezentują ci, którzy zabili „syneczka”. Otacza go mrok, który symbolizuje zło. • Synek reprezentuje dobroć i jasność („jasny synek” wychodzi w „noc”, zanim pada, żegna ziemię ręką – idealizacja bohatera, w dodatku ukazanego jako niewinne dziecko-żołnierz).
	„Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego	Konspiratorów nurtuje problem zabijania, czynienia zła, są chrześcijanami, którzy muszą walczyć podczas wojny.
WŁADZA/ WŁADCA	„Hobbit” J. R. Tolkiena	Powieść wpisuje się w temat odwiecznej walki dobra ze złem, silnie obecny w literaturze fantasy.
	„Antygona” Sofoklesa	Konflikt pomiędzy posłuszeństwem władzy boskiej i władzy ludzkiej. • Antygona ignoruje zakaz wuja Kreona (wydany przez człowieka), a respektuje prawo boskie. • Kreon jako tyran.
	„Krzyżacy” Henryka Sienkiewicza	Portret pięknej i świętej królowej Jadwigi i króla Jagiełły, władcy chrześcijańskiego, religijnego, świetnego wodza, sprawiedliwego króla, skłonnego jednak do gniewu.
	„Quo vadis” Henryka Sienkiewicza	Neron jako przykład zdegenerowanego władcy Rzymu, matkobójcy i dzieciobójcy, podpalacza Rzymu, tyrana, który gubi wielu, złego artysty, owdładniętego jednak manią tworzenia.
	„Reduta Ordona” Adama Mickiewicza	Car przedstawiony jako despota, a Rosjanie jako jego służalcy, wierni, bezmyślni i służący władcy aż do śmierci, bojący się go panicznie.
SĄSIEDZI, TOLERANCJA	„Zemsta” Aleksandra Fredry	Cześnik Raptusiewicz i Rejent Milczek jako skłóceni sąsiedzi, komiczny duet.
	„Mendel Gdański” Marii Konopnickiej	Sąsiedzi m.in student jako obrońcy Mendla, Żyda z warszawskiego Starego Miasta i jego wnuczka Kubusia. Bronią introligatora przed antysemitkami wystąpieniami. Jednak dumny Mendel niechcący wyrzekać się swojej narodowości i religii, cierpi. Jego wnuczek zostaje trafiony kamieniem. Wielu klientów i bezmyślnie atakujący tłum nie potrafi szanować odmienności sąsiada, który czuje się związany z miastem i krajem, pracuje dla niego.

Motyw	Lektura	Realizacja motywu
RODZINA/DOM	„Antygona” Sofoklesa	Antygona występuje przeciw władzy i własnej rodzinie (wuj Kreon, siostra Ismena), byle być w zgodzie z prawem boskim i pochować brata. • Jej postawa wywołuje konflikt rodzinny (między innymi między nią a jej siostrą Ismeną, Antygoną a jej wujem Kreonem, między jego synem Hajmonem, narzeczoną Antygony a ojcem).
	„Romeo i Julia” William Szekspira	Dwie skłócone rodziny, Kapuletich i Montekich , stają się przyczyną nieszczęścia w mieście Weronie. Dochodzi do serii pojedynków, śmierci. Rody pojednają się dopiero przy grobach swoich dzieci, tytułowych Romea i Julii, którzy wbrew rodzowym waśniom pobrali się; tu też motyw nieposłuszeństwa rodzicom (Julia nie chce wyjść za mąż za Parysa), wyboru między mężem a rodziną (Romeo zabija Tybalta, kuzyna Julii, w pojedynku, cała rodzina Julii przeklina Romea).
	„Treny” Jana Kochanowskiego	Wyraz miłości ojcowskiej zbolełego poety , który jako pierwszy w historii literatury poświęca treny nie wybitnej dorosłej postaci, lecz dziecku, córce Urszulce. • Obraz życia w szczęśliwym domu z czasu, kiedy żyła Urszulka.
	„Na dom w Czarnolesie” Jana Kochanowskiego	Dom i życie na łonie przyrody , w zgodzie z własnym sumieniem warto są więcej niż wszelkie bogactwa.
	„Skąpiec” Moliera	Rodzina człowieka opętanego przez pieniądź, Harpagona , który skąpi pieniądze dla syna i córki, uznaje tylko małżeństwa z rozsądku.
	„Quo vadis” Henryka Sienkiewicza	Wuj Marka Winicjusza, Petroniusz , wspiera go w każdej sytuacji, nawet gdy siostrzeniec zakochuje się w chrześcijance Ligii, czym sprowadza na siebie i wuja gniew, nielaskę...
	„Krzyżacy” Henryka Sienkiewicza	Miłość ojcowska Juranda ze Spychowa do Danuśki , a wcześniej do żony. • Miłość Zycha ze Zgorzelic do Jagienki . • Wielkie przywiązanie stryja Zbyszka, Maćka z Bogdańca do „synowca” i wzajemność bratanka (obaj są gotowi oddać życie za siebie nawzajem).
„Pieśń o domu” Marii Konopnickiej	Dom jako alegoria ojczyzny , obowiązek strzeżenia ojczystych progów, szacunek i miłość dla tradycji, historii.	
PRACA	„Siłaczka” Stefana Żeromskiego	Praca jako cel życia idealistki , nauczycielki Stanisławy Bozowskiej . • Początkowo idealistą jest też w swojej pracy lekarz, doktor Paweł Obarecki , który z czasem staje się konformistą.
	„Opowieść wigilijna” Charlesa Dickensa	Ebenezer Scrooge zatracił się w pracy i oszczędzaniu, nie umie cieszyć się, świętować, przebywać z rodziną, pomagać innym.
	„Antek” Bolesława Prusa	Praca nieletnich ponad siły . Pretekst do wygłaszania pozytywistycznych hasel pracy u podstaw.
	Mit o Syzyfie	Praca jako kara .
	Biblia – Stary Testament	Praca jako kara . Adam i Ewa wygnani z raju i skazani na ciężką pracę (on) i rodzenie dzieci w bólach.
	„Stary człowiek i morze” Ernesta Hemingwaya	Praca rybaka jako powołanie . Stary Santiago walczy z żywiołem i ogromną rybą, a przede wszystkim ze sobą. Praca daje mu utrzymanie, ale też nadaje sens jego życiu, pozwala mu zachować szacunek do siebie i zyskać szacunek ludzi, jest swoistą próbą dla twardego kubańskiego mężczyzny. To w niej manifestuje siłę, honor, doświadczenie, profesjonalizm.